

§ 10.

I de Tilfælde, hvor denne Lov ikke foreskriver en anden Fremgangsmaade, skal forøvrigt med Hensyn til Udskiftning af Tørvemoser forholdes paa samme Maade, som i Forordningen af 23de April 1781 angaaende Udskiftningen af Jordfællesskabet er foreskrevet, ligesom ogsaa alle af nærværende Lov flydende Sager, forsaavidt de ikke i Overensstemmelse med § 4 i den nævnte Forordning blive at henvide til Afgjørelse ved Domstolene, skulle være de almindelige Regler om Landvæsen-commissionens Sagers Behandling og Indaantning undergivne.

Motiverne til foranstaaende Lovudkast ere saalydende:

Da Bestemmelserne i Forordningen af 23de April 1781 om Jordfællesskabets Ophævelse m. V., saaledes som fremgaaer af Forordningens § 17, cfr. Rentekammerets Skrivelser af 10de Juni 1815, 28de December 1816 og 31te Marts 1838, ikke ere anvendelige paa Tørvemoser, er det ikke sjældent Tilfældet, at denne med Hensyn til Tørvemoser etablerede Undtagelse fra de almindelige Regler om tvungen Udskiftning træder hemmende i veien for en hensigtsmæssig Udskiftning af Heder og Overdrev eller andre Arealer, i hvilke saadanne Moser ere beliggende. Dette var vel paa den Tid, Forordningen udkom, af mindre Betydning, idet navnlig Hede- og Overdrevsjorderne dengang i Reglen ikkun vare af ringe Værdi, hvorfor de ogsaa ofte af Hensyn til de med Udskiftningen forbundne forholdsvis store Omkostninger bleve henliggende uudsiftede. Men Forholdet stiller sig anderledes, efterhaanden som Befolkningen og dermed Opdyrkningen af de hidtil udyrkede Jorder tiltager, idet selv de ringere Jorder erholde en langt større Betydning, og Trangen til at bortrydde, hvad der staaer i veien for deres Udskiftning eller hensigtsmæssige Afbenyttelse, derfor bliver større. Foruden at allerede det her paaapegede Hensyn synes at indeholde en stærk Opfordring til at

tage under Overbetelse, om ikke Tørvemoser burde søges undergivne de samme eller lignende Regler for Udskiftning, som Lovgivningen indeholder for andre Arter af Jordelendomme, opfordre ogsaa andre fra Hensynet til selve Tørvemosernes hensigtsmæssige Afbenyttelse hentede Grunde til at træffe en saadan Foranstaltning. Hvad i Præmisserne til Forordningen af 27de September 1805 er anført om Fællesskabets Stadelighed for Skovene, gjælder i samme Grad om Tørvemoserne. Deels have nemlig de enkelte Lodtagere i Fællesmoserne ikke en saadan Anledning til at holde tilraade med det i samme værende Brændselmateriale, som der vilde være tilstede, naar Enhver eiede sin bestemte Andeel, og deels medfører Fællesskabet, hvor der ikke foreligge særlige Vedtægter om, hvorledes Tørvessjaringen bør foretages, en høist ulige Afbenyttelse af samme, idet de, der have det største Jordebrug, og hvem der saaledes tilkommer den største Andeel i Mosen, som oftest ikkun ville benytte den til deres egne Fornødenheder, medens derimod de, der have lidet eller intet Jordebrug, eller af andre Grunde ere henviste til at søge sig et Dierhverv, ikke alene ville benytte den dem billigtvis tilkommende Andeel, men endog ofte paa de andre Lodseieres Bekostning ville skaffe sig en Indtægt ved usorholdsmæssig stærk Afbenyttelse af Tørvessjæret. Hertil kommer endelig, at, som Forholdene nu ere, have Lodseierne paa mange Steder factisk deelt Moserne imellem sig, hvilket, da ingen lovlig Udskiftningsforretning foreligger, giver Anledning til idelige Tvistigheder. Ligesom man derfor i sin Tid fandt det nødvendigt for Skovenes Conservation endog at paabyde Ophævelsen af Skovfællesskabet, saaledes turde der nu, navnlig naar hensees til de Egne, i hvilke Tørven er det eneste eller dog det væsentligste Brændselmateriale, være al Anledning til altsald at gjøre det muligt for enhver Lodseier i en Tørvemose, der ønskes saadant, at faae sin bestemte Anpart i samme udlagt.

Af de foransatte Grunde, som have faaet forøget Vægt derved, at de ere blevne tiltraadte af samtlige Amtmænd og Amtsraad, der alle have være enige i at erkende det Onskelige i, at en tvungen Udskiftning af Tørvemoserne